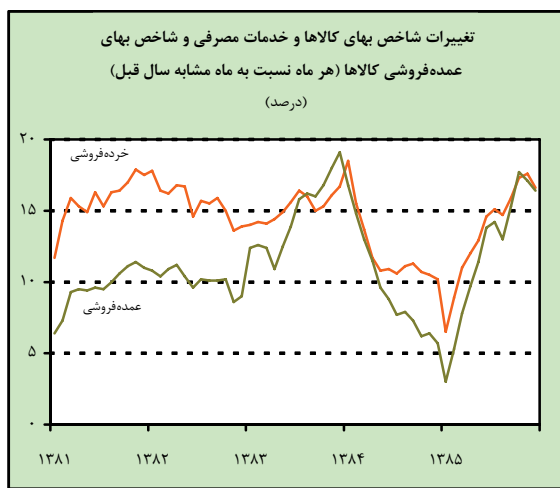

فصل نوزدهم

روند قیمت‌ها

متوسط شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی، عمده‌فروشی

و تولیدکننده در سال ۱۳۸۵ نسبت به سال قبل به ترتیب ۱۳/۶، ۱۲/۱ و ۱۲/۲ درصد رشد داشتند. مقایسه ارقام مزبور با ارقام مشابه سال قبل (۱۲/۱، ۹/۵ و ۹/۵ درصد) نشان‌دهنده آن است که هر سه شاخص قیمت با افزایش مواجه شده‌اند.

با توجه به آثار زیان‌بار تورم، یکی از اهداف اصلی سیاست‌های کلان اقتصادی ایجاد شرایط لازم برای کاهش نرخ تورم و ثبات قیمت‌ها در سطوح پایین تورم است.

رشد بالای نقدینگی یکی از عوامل مهم تورم موجود در اقتصاد

کشور است، لیکن رشد مذکور را نمی‌توان یگانه عامل تغییرات سطح عمومی قیمت‌ها دانست. افزایش دستمزد نیروی کار و افزایش قیمت نهاده‌های تولیدی داخلی و وارداتی از دیگر عوامل موثر بر تورم از طریق فشار هزینه هستند. به دلیل وابستگی بخش‌های مختلف اقتصاد ایران به کالاهای واسطه‌ای و مواد اولیه وارداتی، با تغییر قیمت کالاهای وارداتی نرخ تورم نیز تغییر می‌یابد. اتکای قابل توجه بودجه دولت به درآمدهای نفتی، اولویت ایجاد اشتغال در سیاست‌های اعتباری و عدم انعطاف‌پذیری دستمزدها از جمله دلایل ساختاری تداوم تورم در کشور می‌باشد.

درصد تغییر سالانه متوسط شاخص‌های قیمت

۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۱۳/۶	۱۲/۱	شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری
۱۲/۱	۹/۵	شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها
۱۲/۲	۹/۵	شاخص بهای تولیدکننده
۱۷/۴	۱۶/۲	شاخص بهای کالاهای صادراتی
۱۳/۸	۱۵/۳	شاخص ضمنی تولید ناخالص داخلی (به قیمت پایه)
۱۵/۶	۱۰/۲	شاخص ضمنی تولید ناخالص داخلی بدون نفت (به قیمت پایه)

در سال ۱۳۸۵، به رغم عواملی چون اجرای قانون اصلاح

ماده ۳ قانون برنامه چهارم توسعه^(۱)، ثبات نسبی نرخ ارز، کاهش سرعت گردش پول، افزایش واردات کالاهای مصرفی، کاهش نرخ تعرفه برخی میوه‌ها که افزایش واردات و کاهش قیمت آنها را در بازار به دنبال داشت و شرایط جوی مساعد چند سال گذشته که موجب

رشد عرضه محصولات کشاورزی شد، به دلیل افزایش شاخص بهای دو گروه اصلی «مسکن، سوخت و روشنایی» و «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات»، نرخ تورم در مقایسه با سال قبل افزایش داشت.

۱- به موجب قانون مذکور، قیمت فروش بنزین، نفت گاز، نفت سفید، نفت کوره و سایر فرآورده‌های نفتی، گاز، برق، آب، نرخ خدمات فاضلاب، ارتباطات تلفنی و مرسولات پستی در سال ۱۳۸۴ در سطح قیمت‌های پایان شهریور ۱۳۸۳ تعیین شد و برای سال‌های بعدی برنامه تغییر در قیمت کالاها و خدمات مزبور باید طی لوابی توسط دولت پیشنهاد شود و به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد.

۱۹-۱- روند عمومی قیمت‌ها

نرخ تورم از خرداد ماه ۱۳۸۵ روند صعودی به خود گرفت و از ۱۰/۳ درصد به ۱۳/۶ درصد در اسفند ماه ۱۳۸۵ رسید. رشد شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی با روندی کاهشی از ۱۵/۴ درصد در تیر ماه ۱۳۸۴، به ۱۰/۳ درصد در خرداد ماه ۱۳۸۵ محدود شد. جدول زیر درصد تغییرات متوسط شاخص‌های قیمت در دوره‌های دوازده ماهه منتهی به هر ماه نسبت به دوره مشابه سال گذشته را نشان می‌دهد. نرخ رشد شاخص بهای تولیدکننده و شاخص بهای عمده‌فروشی تا تیر ماه کاهش یافت، اما همان‌گونه که انتظار می‌رفت از تیر ماه سال مورد بررسی با تغییر جهت رشد شاخص بهای تولیدکننده و تداوم افزایش نرخ رشد این شاخص، شاهد افزایش نرخ رشد شاخص بهای عمده‌فروشی و روند افزایشی شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی بودیم.

درصد تغییرات متوسط شاخص‌های قیمت در دوازده ماه منتهی به هر ماه (نسبت به مدت مشابه سال قبل) (۱۰۰=۱۳۷۶)

	شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی		شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها		شاخص بهای تولیدکننده	
	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵
فروردین	۱۵/۶	۱۱/۱	۸/۴	۱۳/۶	۱۶/۷	۸/۷
اردیبهشت	۱۵/۷	۱۰/۵	۷/۶	۱۳/۶	۱۶/۴	۸/۲
خرداد	۱۵/۷	۱۰/۳	۷/۲	۱۳/۶	۱۶/۰	۷/۹
تیر	۱۵/۴	۱۰/۴	۷/۱	۱۳/۶	۱۵/۷	۷/۸
مرداد	۱۵/۰	۱۰/۵	۷/۲	۱۳/۶	۱۵/۱	۸/۱
شهریور	۱۴/۶	۱۰/۹	۷/۷	۱۳/۶	۱۴/۵	۸/۴
مهر	۱۴/۱	۱۱/۲	۸/۲	۱۳/۶	۱۳/۷	۸/۹
آبان	۱۳/۷	۱۱/۵	۸/۷	۱۳/۶	۱۲/۹	۹/۴
آذر	۱۳/۴	۱۱/۹	۹/۳	۱۳/۶	۱۲/۱	۱۰/۰
دی	۱۳/۰	۱۲/۵	۱۰/۳	۱۳/۶	۱۱/۲	۱۰/۷
بهمن	۱۲/۶	۱۳/۱	۱۱/۲	۱۳/۶	۱۰/۳	۱۱/۴
اسفند	۱۲/۱	۱۳/۶	۹/۵	۱۳/۶	۹/۵	۱۲/۲

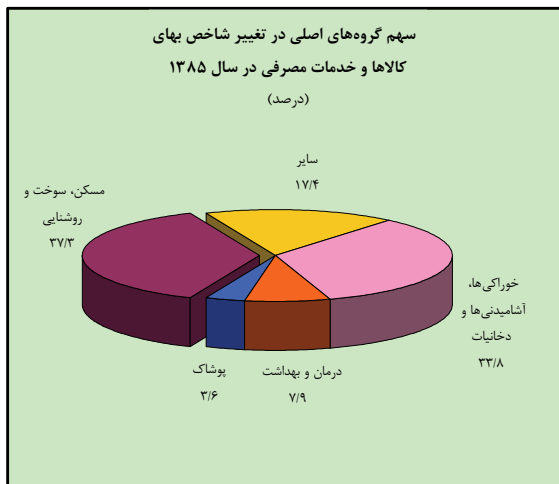
ضرایب همبستگی دو به دو بین شاخص‌های سه‌گانه قیمت حاکی از همبستگی بالای تغییرات ارقام ماهانه شاخص‌ها با یکدیگر می‌باشد. طی دوره ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۵، ضریب همبستگی بین تغییرات شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی و شاخص بهای عمده‌فروشی ۶۵/۵ درصد، بین تغییرات شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی و تولیدکننده در حدود ۸۱/۳ درصد و بین تغییرات شاخص بهای عمده‌فروشی و تولیدکننده ۸۶/۹ درصد بوده است.

۱۹-۲- تغییر قیمت‌های نسبی

۱۹-۲-۱- شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی

۱۹-۲-۱-۱- مناطق شهری کشور

بررسی شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی به تفکیک گروه‌های اصلی نشان می‌دهد که طی سال ۱۳۸۵، از هشت گروه اصلی تشکیل‌دهنده شاخص کل، نرخ رشد شاخص بهای گروه‌های

«خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات»، «مسکن، سوخت و روشنایی»، «حمل و نقل و ارتباطات» و «تفریح، تحصیل و مطالعه» در مقایسه با سال ۱۳۸۴ افزایش و نرخ رشد سایر گروه‌ها کاهش یافت. در بین گروه‌های اصلی، شاخص بهای دو گروه «درمان و بهداشت» و «حمل و نقل و ارتباطات» به ترتیب بیشترین و کمترین نرخ رشد را نسبت به سال قبل دارا بودند.

در سال ۱۳۸۵، گروه اصلی «مسکن، سوخت و روشنایی» بیشترین تاثیر مستقیم را در افزایش شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی داشت. این گروه با ضریب اهمیتی بیش از ۲۷ درصد در بین گروه‌های اصلی تشکیل‌دهنده شاخص کل، با نرخ ۱۵/۰ درصد نسبت به سال قبل رشد کرد و سهمی معادل ۳۷/۳ درصد از رشد شاخص کل را به خود اختصاص داد. دلیل اصلی رشد این شاخص نیز رشد شاخص «مسکن» بود که با ۱۶/۰ درصد رشد نسبت به سال قبل، ۹۹/۰ درصد از افزایش شاخص گروه اصلی «مسکن، سوخت و روشنایی» و ۳۶/۹ درصد از افزایش شاخص کل را به خود اختصاص داد. در این گروه اصلی، شاخص «برق، آب و سوخت» که در سال ۱۳۸۴ با نرخ ۳/۲ درصد نسبت به سال قبل از آن افزایش یافته بود، در سال ۱۳۸۵ با نرخ ۲/۶ درصد رشد کرد. دلیل اصلی افزایش اندک شاخص گروه «برق، آب و سوخت»، تثبیت بهای آب، برق و سوخت مصرفی به موجب قانون اصلاح ماده ۳ قانون برنامه چهارم توسعه (قانون تثبیت قیمت‌ها) بود.

پس از گروه اصلی «مسکن، سوخت و روشنایی»، رشد شاخص بهای گروه «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات» بالاترین سهم را در رشد شاخص کل داشت. این گروه اصلی با دارا بودن بالاترین ضریب اهمیت نسبی در حدود ۳۲/۵ درصد در تشکیل شاخص کل، با ۱۴/۱ درصد رشد نسبت به سال قبل موجب ۴/۶ واحد درصد افزایش در شاخص کل شد. دلیل اصلی افزایش شاخص گروه اصلی «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات»، افزایش شاخص بهای «میوه‌ها و سبزی‌ها» بود. شاخص گروه فرعی مذکور با ۱۷/۱ درصد رشد نسبت به سال قبل، نسبت به افزایش ۱۵/۷ درصدی سال ۱۳۸۴، با افزایش بیشتری مواجه بود. تغییرات شاخص بهای گروه مذکور در سه ماه اول سال مورد گزارش نسبت به ماه‌های مشابه سال قبل متفاوت و دارای سیر نزولی بود؛ بیشترین کاهش در فروردین ماه برابر ۲۴/۸ درصد بود، ولی از ماه چهارم سال ۱۳۸۵ روند صعودی این شاخص شروع شد، به طوری که بیشترین افزایش نسبت به ماه مشابه سال قبل در دی ماه (۴۰/۹ درصد) رخ داد. در گروه مذکور، شاخص بهای گروه «میوه‌ها و سبزی‌های تازه» که معمولاً در بیشتر ماه‌ها و فصول سال نقش تعیین‌کننده‌ای در تغییرات سطح عمومی قیمت‌ها دارد، در سال مورد گزارش ۱۸/۴ درصد افزایش یافت که در مقایسه با افزایش سال قبل به میزان ۱۵/۳ درصد، افزایش بیشتری داشت.

بدین ترتیب دو گروه اصلی «مسکن، سوخت و روشنایی» و «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات» با مجموع ضریب اهمیت نزدیک به ۵۹/۵ درصد در تشکیل شاخص کل، سهمی معادل ۷۱/۱ درصد از تورم سال ۱۳۸۵ را به خود اختصاص دادند، به طوری که در مجموع ۹/۷ واحد درصد از تورم ۱۳/۶ درصدی سال مورد بررسی به این دو گروه اصلی تعلق داشت.

در بین سایر گروه‌های اصلی تشکیل‌دهنده شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی، شاخص بهای «درمان و بهداشت» و «حمل و نقل و ارتباطات» به ترتیب با ۱۸/۰ و ۸/۰ درصد افزایش نسبت به سال قبل، موجب ۱/۱ و ۰/۷ واحد درصد افزایش در شاخص کل شدند. در گروه «حمل و نقل و ارتباطات»، شاخص بهای گروه «حمل و نقل عمومی» با ۱۴/۲ درصد رشد بیشترین افزایش شاخص بهای این گروه را به خود اختصاص داد. همچنین شاخص بهای گروه «حمل و نقل شخصی» به میزان ۴/۹ درصد نسبت به سال قبل افزایش داشت که عمدتاً به دلیل بالا رفتن قیمت «اتومبیل سواری» (پیکان و پراید) به میزان ۱/۹ درصد و «بیمه بدنه» و «بیمه شخص ثالث» به ترتیب به میزان ۹/۱ و ۶/۷ درصد بود.

متوسط سالانه گروه‌های شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری

اثر مستقیم در تغییر شاخص کل سال ۱۳۸۵		درصد تغییر		سال	
واحد درصد	درصد	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴
گروه‌های اختصاصی					
۴۴/۹	۶/۱	۱۲/۱	۹/۸	۲۸۶/۷	۲۵۵/۸
کالا					
۱۷/۸	۲/۴	۱۵/۷	۱۵/۸	۴۵۸/۳	۳۹۶/۱
خدمت					
۳۷/۳	۵/۱	۱۵/۰	۱۳/۸	۴۴۲/۷	۳۸۴/۸
مسکن، سوخت و روشنایی					
۱۰۰/۰	۱۳/۶	۱۳/۶	۱۲/۱	۳۴۹/۵	۳۰۷/۶
شاخص کل					
گروه‌های اصلی و منتخب فرعی					
۳۳/۸	۴/۶	۱۴/۱	۱۰/۴	۲۵۳/۹	۳۱۰/۳
خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات					
۹/۸	۱/۳	۱۴/۲	۶/۰	۴۱۵/۱	۳۶۳/۴
گوشت قرمز، مرغ و ماهی					
۳/۳	۰/۴	۸/۶	۱۱/۶	۳۱۱/۹	۲۸۷/۲
نان، برنج و فرآورده‌های غلات					
۱۰/۷	۱/۵	۱۷/۱	۱۵/۷	۳۸۸/۳	۳۳۱/۷
میوه‌ها و سبزی‌ها					
۴/۶	۰/۶	۱۷/۶	۴/۳	۳۳۳/۶	۲۸۳/۶
لبنیات و تخم‌مرغ					
۳۷/۳	۵/۱	۱۵/۰	۱۳/۸	۴۴۲/۷	۳۸۴/۸
مسکن، سوخت و روشنایی					
۳۶/۹	۵/۰	۱۶/۰	۱۴/۷	۴۴۲/۷	۳۸۱/۷
مسکن					
۰/۴	۰/۱	۲/۶	۳/۲	۴۴۴/۰	۴۳۲/۷
آب، برق و سوخت					
۳/۶	۰/۵	۹/۱	۹/۴	۱۸۶/۶	۱۷۱/۰
پوشاک					
۴/۰	۰/۵	۱۱/۱	۱۱/۹	۲۳۷/۷	۲۱۴/۰
اثاث، کالاها و خدمات مورد استفاده در خانه					
۵/۵	۰/۷	۸/۰	۷/۶	۲۷۵/۱	۲۵۴/۷
حمل و نقل و ارتباطات					
۷/۹	۱/۱	۱۸/۰	۱۹/۳	۴۷۵/۵	۴۰۲/۸
درمان و بهداشت					
۴/۱	۰/۶	۱۷/۲	۱۵/۲	۳۳۸/۴	۲۸۸/۸
تفریح، تحصیل و مطالعه					
۳/۸	۰/۵	۱۱/۸	۱۲/۴	۳۵۳/۱	۳۱۵/۸
کالاها و خدمات متفرقه					

نرخ رشد شاخص بهای گروه «درمان و بهداشت» که در چند سال اخیر همواره روند صعودی داشته است، از ۱۹/۳ درصد در سال ۱۳۸۴ به ۱۸/۰ درصد در سال ۱۳۸۵ کاهش یافت. با این حال، رشد شاخص این گروه که در چند سال اخیر عموماً بیشتر از نرخ رشد شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی بوده است، موجب تغییر قیمت‌های نسبی در مجموعه سبد کالاها و خدمات مصرفی خانوارها به نفع این گروه شده است. در سال ۱۳۸۵، دلیل اصلی افزایش شاخص بهای گروه «درمان و بهداشت» افزایش شاخص گروه فرعی «خدمات درمانی» به میزان ۱۸/۱ درصد بود که از ضریب اهمیت حدود ۷۷ درصدی در شاخص گروه مذکور برخوردار می‌باشد.

بررسی تغییرات ماهانه شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در سال ۱۳۸۵ نشان می‌دهد که شاخص مذکور در تمام ماه‌های سال افزایش یافته است. بیشترین افزایش نسبت به ماه قبل در آذر ماه به میزان ۲/۷ درصد و کمترین افزایش در تیر ماه به میزان ۰/۱ درصد بود.

تغییرات متوسط شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی پیش و پس از حذف نوسانات فصلی

(هر دوره نسبت به دوره قبل)						(درصد)
پس از حذف نوسانات فصلی			پیش از حذف نوسانات فصلی			
۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	
۱/۷	۳/۸	۳/۵	۳/۱	۴/۷	۴/۸	سه ماهه اول
۴/۴	-۰/۴	۴/۷	۲/۶	-۱/۳	۲/۹	سه ماهه دوم
۵/۵	۳/۶	۳/۸	۴/۸	۲/۹	۲/۹	سه ماهه سوم
۴/۵	۳/۲	۳/۳	۵/۷	۳/۹	۴/۵	سه ماهه چهارم

بررسی تغییرات شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در هر فصل نسبت به فصل قبل نشان می‌دهد که تغییرات شاخص پیش از حذف نوسانات فصلی در فصل‌های اول و چهارم هر سال بیشتر و در فصل‌های دوم و سوم کمتر از تغییرات آن در مقایسه با

فصل‌های مشابه پس از حذف نوسانات فصلی می‌باشد. از دلایل اصلی این اختلاف می‌توان به تغییرات بیشتر شاخص بهای گروه‌های «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات»، «پوشاک»، «اثاث، کالاها و خدمات مورد استفاده در خانه»، «حمل و نقل و ارتباطات» و «کالاها و خدمات متفرقه» در فصل‌های اول و چهارم سال به دلیل افزایش تقاضای جامعه در ماه‌های پایانی سال و عرضه کمتر محصولات کشاورزی در این فصل‌ها اشاره کرد. از طرف دیگر، با حذف نوسانات فصلی از شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی، انتظار می‌رود اثرات انباشته عوامل دیگری مانند تجدید قراردادهای اجاره مسکن، اثرات با وقفه رشد نقدینگی در ماه‌های پایانی سال قبل، اثرات با وقفه افزایش قیمت‌های اداری در ماه‌های اول سال، افزایش تقاضای جامعه برای کالاها و خدمات گروه‌های «تفریح، تحصیل و مطالعه»، «پوشاک» و «حمل و نقل و ارتباطات» در سه ماهه دوم و سوم هر سال، از عوامل اصلی موثر در رشد بالاتر شاخص مذکور (پس از حذف نوسانات فصلی) نسبت به فصل قبل باشد.

بررسی تحولات شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری کشور به تفکیک استان‌های مختلف نشان می‌دهد که در سال ۱۳۸۵، استان‌های آذربایجان غربی، لرستان و قم به ترتیب با نرخ تورم ۱۸/۶، ۱۷/۲ و ۱۶/۸ درصد بالاترین نرخ تورم را داشتند. کمترین نرخ تورم مربوط به استان سیستان و بلوچستان به میزان ۱۱/۰ درصد بود. از نظر سطح عمومی قیمت‌ها در سال ۱۳۸۵، استان سیستان و بلوچستان پایین‌ترین و استان کردستان، بالاترین سطح قیمت‌ها را تجربه کرده‌اند.

از نظر آهنگ رشد قیمت‌ها طی دوره ۵ ساله ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۵، استان سیستان و بلوچستان با ۱۱/۷ و استان کردستان با ۱۶/۷ درصد تورم سالانه به ترتیب کندترین و تندترین رشد سطح عمومی قیمت‌ها را طی دوره مورد بررسی داشته‌اند. متوسط نرخ تورم در کل مناطق شهری کشور طی این دوره ۱۴/۱ درصد بوده است.

در سال ۱۳۸۵، نرخ تورم در استان تهران ۱۲/۶ درصد بود. استان تهران به لحاظ جمعیت و سهم از هزینه کل خانوارهای مناطق شهری، دارای سهم قابل ملاحظه‌ای در حدود ۳۴/۹ درصد در تشکیل شاخص کل می‌باشد. افزایش شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در این استان موجب ۴/۵ واحد درصد افزایش در شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی مناطق شهری کشور شد و به تنهایی سهمی معادل ۳۲/۸ درصد در افزایش شاخص کل داشت. استان‌های اصفهان و خراسان به ترتیب با سهمی معادل ۸/۲ و ۷/۸ درصد در رتبه‌های بعدی تاثیرگذاری بر افزایش شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری کشور قرار گرفتند.

۱۹-۲-۱-۲- مناطق روستایی کشور^(۱)

شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای روستایی کشور در سال ۱۳۸۵ نسبت به سال قبل ۱۲/۴ درصد افزایش یافت. نرخ تورم مناطق روستایی حاصل رشد شاخص بهای «کالاها» با نرخ ۱۳ درصد و شاخص بهای «خدمات» با نرخ ۱۰/۷ درصد نسبت به سال ۱۳۸۴ می‌باشد. دو گروه اختصاصی مذکور به ترتیب با ضرایب اهمیت ۷۶/۳ و ۲۳/۷ درصد در تشکیل شاخص کل، ۷۶/۲ و ۲۳/۸ درصد از افزایش شاخص کل را به خود اختصاص دادند.

در سال مورد بررسی، شاخص بهای گروه «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات» به میزان ۱۶/۰ درصد و شاخص بهای «کالاهای غیر خوراکی و خدمات» به میزان ۹/۸ درصد نسبت به سال قبل رشد نمود. در سال ۱۳۸۵، سهم گروه «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و

۱- منبع آمارهای استفاده شده در این بخش، نشریه «شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای روستایی کشور» مرکز آمار ایران می‌باشد. سال پایه این شاخص ۱۳۸۱ است.

دخانیات» از افزایش شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای روستایی به میزان ۵۳/۶ درصد و سهم گروه «کالاهای غیر خوراکی و خدمات» از افزایش شاخص کل به میزان ۴۶/۴ درصد بود.

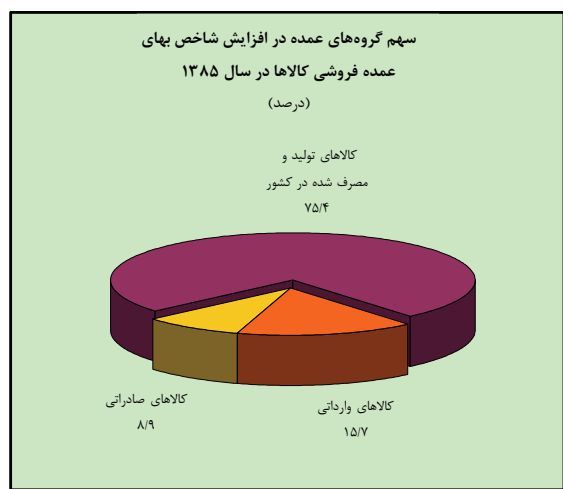
در سال ۱۳۸۵، نرخ رشد شاخص گروه «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات» نسبت به سال قبل افزایش داشت و از ۱۰/۵ درصد در سال ۱۳۸۴ به ۱۶/۰ درصد در سال مورد بررسی رسید. دلیل اصلی رشد شاخص این گروه، افزایش نرخ رشد شاخص گروه‌های «سبزی‌ها و حبوب» و «گوشت قرمز، ماکیان و فرآورده‌های آنها» بود.

پس از گروه اصلی «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات»، گروه‌های «مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها»، «بهداشت و درمان» و «پوشاک و کفش» به ترتیب با سهمی معادل ۱۱/۸، ۹/۷ و ۶/۴ درصد بیشترین سهم را در رشد شاخص کل داشتند. چهار گروه اصلی مذکور در مجموع معادل ۸۱/۵ درصد از افزایش شاخص کل را به خود اختصاص دادند.

۱۹-۲-۲- شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها

متوسط شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها در سال ۱۳۸۵ نسبت به سال قبل به میزان ۱۲/۱ درصد افزایش یافت. دلیل اصلی افزایش نرخ رشد در سال ۱۳۸۵ با توجه به ضریب اهمیت نسبی گروه‌های عمده تشکیل‌دهنده شاخص کل، افزایش نرخ رشد شاخص بهای گروه «کالاهای تولید و مصرف شده در کشور» از ۹/۵ درصد در سال گذشته به ۱۲/۱ درصد در سال مورد بررسی بود که ۷۵/۴ درصد از تغییرات شاخص بهای عمده‌فروشی را بر عهده داشت.

در سال ۱۳۸۵، نرخ رشد شاخص بهای «کالاهای صادراتی» نسبت به سال گذشته کاهش داشت و از ۱۹/۰ درصد در سال ۱۳۸۴ به ۱۷/۶ درصد در سال مورد بررسی رسید. اما نرخ رشد شاخص بهای «کالاهای وارداتی» از ۶/۶ درصد در سال ۱۳۸۴ به ۱۰/۱ درصد در سال ۱۳۸۵ افزایش یافت. شایان ذکر است طبق گزارش مستقل شاخص بهای کالاهای صادراتی کشور^(۱)، نرخ رشد شاخص مذکور از ۱۶/۲ درصد در سال ۱۳۸۴ به ۱۷/۴ درصد در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است. تفاوت در روند رشد دو شاخص مذکور، ناشی از تعداد و ترکیب کالاهای موجود در هر یک از این دو شاخص است.

عوامل اصلی تاثیرگذار بر شاخص بهای کالاهای وارداتی به کشور شامل قیمت‌های جهانی، حقوق ورودی و نرخ ارز مورد استفاده در محاسبات گمرکی می‌باشد. نرخ موثر حقوق ورودی در سال ۱۳۸۴ به میزان ۱۰/۲ درصد بود که در سال ۱۳۸۵ به ۱۰/۴ درصد افزایش یافت^(۲). در سال ۱۳۸۵، نرخ ارز مورد استفاده در محاسبات گمرکی به طور متوسط ۹۱۹۳ ریال به ازای هر دلار بود. نرخ مشابه در سال ۱۳۸۴ به میزان ۹۰۰۹ ریال بود. با توجه به یکسان‌سازی نرخ ارز از سال ۱۳۸۱ و تعدیل ۲ درصدی آن در سال ۱۳۸۵ نسبت به سال قبل، افزایش نرخ رشد شاخص بهای کالاهای وارداتی را می‌توان بیشتر به افزایش قیمت‌ها

در بازارهای جهانی، تغییر ترکیب کالاهای وارداتی به کشور، افزایش نرخ موثر حقوق ورودی و افزایش نرخ ارز مربوط دانست.

۱- در جریان تجدید نظر سال ۱۳۷۹ در شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها، تعداد اقلام شاخص گروه اختصاصی «کالاهای صادراتی» از ۲۰ قلم به ۸۶ قلم کالا افزایش یافته و به صورت جداگانه محاسبه و گزارش می‌شود.

۲- نرخ موثر حقوق ورودی از تقسیم مجموع حقوق ورودی وصولی بر ارزش ریالی کل واردات گمرکی کشور به دست می‌آید.

شاخص ارزش واحد^(۱) برای کالاهای صادراتی در سال ۱۳۸۴ برابر ۳/۷۹ میلیون ریال به ازای هر تن بود و این شاخص در سال ۱۳۸۵ به ۴/۳۱ میلیون ریال به ازای هر تن رسید که ۱۳/۷ درصد افزایش نشان می‌دهد. همچنین شاخص ارزش واحد برای کالاهای وارداتی در سال ۱۳۸۴ برابر ۹/۹۷ میلیون ریال به ازای هر تن بود که در سال ۱۳۸۵ با ۱۱/۵ درصد کاهش به ۸/۸۲ میلیون ریال به ازای هر تن کاهش یافت. دو شاخص ارزش واحد کالاهای صادراتی و وارداتی کشور علاوه بر متغیرهای تورم داخلی و خارجی، نرخ ارز و نرخ موثر تعرفه، تحت تاثیر کیفیت و نوع کالاهای صادراتی و وارداتی نیز قرار می‌گیرند.

در بین گروه‌های اصلی شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها، شاخص بهای «مواد خوراکی» با رشدی به میزان ۱۲/۵ درصد، با توجه به ضریب اهمیت قابل ملاحظه ۳۵/۴ درصدی آن در تشکیل شاخص کل، سهمی معادل ۴۲/۰ درصد از تغییرات شاخص مذکور را بر عهده داشت. افزایش شاخص بهای گروه‌های «گوشت قرمز» به میزان ۱۲/۸ درصد، «ماهی آب‌های جنوب» ۱۶/۴ درصد، «لبنیات» ۱۲/۳ درصد، «حبوب» ۴۰/۹ درصد، «گندم» ۱۰/۳ درصد، «برنج تولید داخل» ۵/۲ درصد، «میوه‌های تازه» ۱۳/۳ درصد، «سبزی‌های تازه» ۳۵/۳ درصد و «قند و شکر و فرآورده‌های آن و عسل» ۹/۷ درصد بیشترین اثر را در افزایش شاخص بهای گروه مواد خوراکی داشتند.

پس از شاخص گروه «مواد خوراکی»، شاخص گروه «مصنوعات برحسب مواد اولیه» با ۱۶/۱ درصد رشد نسبت به سال قبل و با ضریب اهمیتی در حدود ۲۶/۹ درصد در تشکیل شاخص کل، سهمی معادل ۳۵/۱ درصد در افزایش شاخص کل داشت. در بین زیرگروه‌ها و اقلام مشمول این گروه، بالا رفتن شاخص بهای اقلام و گروه‌های «منسوجات» به میزان ۹/۰ درصد (عمدتاً به دلیل افزایش شاخص بهای قالی و قالیچه دست‌باف معادل ۱۹/۵ درصد)، «مصنوعات معدنی غیر فلزی» ۶/۱ درصد (بیشتر ناشی از بالا رفتن شاخص بهای سیمان و محصولات سیمانی به میزان ۶/۵ درصد و آجر ۱۴/۱ درصد)، «آهن و فولاد» ۲۰/۹ درصد، «مس» ۵۵/۹ درصد، «آلومینیوم» ۳۶/۳ درصد و «مصنوعات فلزی» ۱۱/۷ درصد (غالباً به دلیل بالا رفتن شاخص بهای شیرآلات وارداتی ۱۰/۴ درصد و لوازم خانگی ۹/۹ درصد)، سهم قابل توجهی در افزایش شاخص بهای گروه «مصنوعات برحسب مواد اولیه» داشتند. گروه «ماشین‌آلات و وسایل نقلیه» نیز با ۷/۹ درصد رشد نسبت به سال قبل دارای سهمی معادل ۸/۶ درصد در رشد شاخص کل بود. افزایش شاخص بهای «ماشین‌آلات ساختمانی و صنعتی» به میزان ۸/۸ درصد، «ماشین‌آلات صنعتی عمرانی» و «ترانسفورماتور» به ترتیب به میزان ۱۰/۱ و ۴۳ درصد، «انواع کابل» ۳۶/۲ الی ۹۱/۴ درصد و «وسایل حمل و نقل و قطعات آن» ۳/۲ درصد، بیشترین اثر را در افزایش شاخص بهای این گروه داشتند. بدین ترتیب، سه گروه اصلی «مواد خوراکی»، «مصنوعات برحسب مواد اولیه» و «ماشین‌آلات و وسایل نقلیه» در مجموع ۸۵/۷ درصد از رشد شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها طی سال ۱۳۸۵ را به خود اختصاص دادند.

در سال ۱۳۸۵، افزایش جزئی شاخص بهای برخی از اقلام زیرگروه «نفت و مشتقات آن» همراه با ثبات قیمت رسمی اقلامی چون نفت سفید، بنزین معمولی و نفت گاز (گازوییل) به دلیل قانون اصلاح ماده ۳ قانون برنامه چهارم توسعه، موجب شد تا میانگین شاخص بهای گروه «سوخت‌های معدنی و فرآورده‌های آن» نسبت به سال گذشته ۲/۷ درصد افزایش یابد که به مراتب پایین‌تر از ۱۲/۲ و ۴/۷ درصد افزایش این شاخص در سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ بود.

در بین گروه‌های اختصاصی شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها، نرخ رشد شاخص بهای «مصالح ساختمانی» در سال ۱۳۸۵ در مقایسه با نرخ مشابه در سال ۱۳۸۴ از افزایش قابل ملاحظه‌ای برخوردار بود. نرخ رشد این گروه از ۶/۲ درصد در سال ۱۳۸۴ به ۱۹/۹ درصد در

۱- شاخص ارزش واحد (unit value) از تقسیم ارزش کالاهای صادراتی به وزن صادرات یا ارزش کالاهای وارداتی به وزن واردات محاسبه می‌گردد.

سال ۱۳۸۵ افزایش یافت و دلیل عمده آن افزایش نرخ رشد شاخص بهای «مصالح فلزی» از ۴/۷ درصد در سال ۱۳۸۴ به ۳۱/۸ درصد در سال ۱۳۸۵ بود. نرخ رشد شاخص قیمت «مصالح ساختمانی غیر فلزی» از ۷/۹ درصد در سال ۱۳۸۴ به ۶/۳ درصد در سال ۱۳۸۵ کاهش یافت.

بررسی تغییرات ماهانه شاخص بهای عمده‌فروشی در سال ۱۳۸۵ نشان می‌دهد که این شاخص در اسفند ماه به میزان ۰/۲ درصد کاهش داشت، در آبان ماه بدون تغییر ماند و در سایر ماه‌های سال افزایش یافت. بیشترین افزایش نسبت به ماه قبل در آذر به میزان ۳/۴ درصد و بیشترین کاهش به میزان ۰/۲ درصد در اسفند بود.

متوسط سالانه گروه‌های شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها

(۱۳۷۶=۱۰۰)

اثر مستقیم در تغییر شاخص کل سال ۱۳۸۵	درصد تغییر	سال				
		درصد				
		۱۳۸۵	۱۳۸۴			
واحد درصد	درصد	۱۳۸۵	۱۳۸۴			
گروه‌های عمده						
۷۵/۴	۹/۱	۱۲/۱	۹/۵	۳۱۱/۱	۲۷۷/۴	کالاهای تولید و مصرف شده در کشور
۱۵/۷	۱/۹	۱۰/۱	۶/۶	۲۲۴/۸	۲۰۴/۲	کالاهای وارداتی
۸/۹	۱/۱	۱۷/۶	۱۹/۰	۴۸۳/۳	۴۱۱/۰	کالاهای صادراتی
۱۰۰/۰	۱۲/۱	۱۲/۱	۹/۵	۲۹۷/۰	۲۶۴/۹	شاخص کل
گروه‌های اصلی						
۴۲/۰	۵/۱	۱۲/۵	۱۰/۳	۳۴۲/۲	۳۰۴/۱	مواد خوراکی
-/۴	۰/۱	۶/۴	۸/۰	۲۹۳/۹	۲۷۶/۲	نوشابه‌ها و دخانیات
۴/۰	۰/۵	۱۴/۷	۴/۱	۲۵۷/۶	۲۲۴/۶	مواد صنعتی غیر از مواد سوختنی معدنی
۱/۱	۰/۱	۲/۷	۴/۷	۴۹۹/۵	۴۸۶/۳	سوخت‌های معدنی و فرآورده‌های آن
۸/۴	۱/۰	۱۱/۰	۱۶/۰	۳۱۲/۴	۲۸۱/۵	مواد شیمیایی و پتروشیمی
۳۵/۱	۴/۲	۱۶/۱	۹/۵	۲۹۹/۳	۲۵۷/۸	مصنوعات برحسب مواد اولیه
۸/۶	۱/۰	۷/۹	۶/۶	۱۹۶/۹	۱۸۲/۴	ماشین‌آلات و وسایل نقلیه
-/۴	۰/۱	۳/۵	۸/۲	۱۸۲/۴	۱۷۶/۲	کالاهای متفرقه
گروه‌های اختصاصی						
۳۶/۲	۴/۴	۱۳/۹	۱۰/۱	۳۵۳/۹	۳۱۰/۶	محصولات کشاورزی، دامپروری و ماهیگیری
۲۵/۱	۳/۱	۱۵/۲	۱۳/۲	۳۶۴/۵	۳۱۶/۵	کشاورزی
۱۱/۱	۱/۳	۱۱/۸	۵/۰	۳۳۶/۱	۳۰۰/۷	دامپروری و ماهیگیری
۱۹/۱	۲/۳	۱۹/۹	۶/۲	۳۴۲/۳	۲۸۵/۴	مصالح ساختمانی
۱۶/۳	۲/۰	۳۱/۸	۴/۷	۳۴۶/۳	۲۶۲/۷	فلزی
۲/۸	۰/۳	۶/۳	۷/۹	۳۳۶/۸	۳۱۶/۹	غیر فلزی

۱۹-۲-۳- شاخص بهای تولیدکننده

در سال ۱۳۸۵، شاخص بهای تولیدکننده نسبت به سال قبل ۱۲/۲ درصد رشد داشت. نرخ رشد این شاخص در سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ به ترتیب ۱۶/۸ و ۹/۵ درصد بود. در بین گروه‌های اصلی شاخص بهای تولیدکننده، بیشترین سهم در رشد این شاخص به ترتیب به گروه‌های «محصولات صنعتی»، «کشاورزی، دامداری و جنگلداری»، «مستغلات، اجاره و فعالیت‌های کار و کسب» و «حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات» اختصاص داشت. در سال ۱۳۸۵، شاخص بهای «محصولات صنعتی» با ۱۱/۵ درصد رشد نسبت به سال قبل، با توجه به ضریب اهمیتی در حدود ۴۵/۲ درصد در تشکیل شاخص کل، به تنهایی سهمی معادل ۳۶/۷ درصد از افزایش شاخص کل را بر عهده داشت. شاخص بهای «کشاورزی، دامداری و جنگلداری»، با نرخ رشد ۱۳/۳ درصد در مقابل ۴/۲ درصد در سال ۱۳۸۴، دارای سهمی

معادل ۲۴/۹ درصد در رشد شاخص کل بود. دو گروه «مستغلات، اجاره و فعالیت‌های کار و کسب» و «حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات» به ترتیب با نرخ رشد ۱۶/۰ و ۹/۹ درصد، سهمی برابر ۱۷/۷ و ۹/۳ درصد در افزایش شاخص کل بهای تولیدکننده داشتند. در مجموع، چهار گروه مذکور با در اختیار داشتن ضریب اهمیتی در حدود ۹۰ درصد در شاخص بهای تولیدکننده، ۸۸/۶ درصد از رشد شاخص مذکور در سال ۱۳۸۵ را به خود اختصاص دادند. در بین گروه‌های اصلی شاخص، فقط نرخ رشد گروه «واسطه‌گری‌های مالی» عمدتاً به دلیل کاهش ارزش ریالی معاملات در بورس اوراق بهادار و کاهش نرخ سود تسهیلات در شبکه بانکی، نسبت به سال قبل به میزان ۰/۴ درصد پایین آمد. نرخ رشد این گروه در سال گذشته به میزان ۵/۹ درصد بود.

بررسی تغییرات ماهانه شاخص بهای تولیدکننده نشان می‌دهد که این شاخص در تمامی ماه‌های سال افزایش داشت. بیشترین افزایش در شهریور ماه و به میزان ۱/۸ درصد بود.

متوسط سالانه گروه‌های شاخص بهای تولیدکننده

اثر مستقیم در تغییر شاخص کل سال ۱۳۸۵		درصد تغییر		سال		
واحد درصد	درصد	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
گروه‌های اختصاصی						
۲۵/۱	۳/۱	۱۳/۱	۴/۴	۳۵۳/۵	۳۱۲/۵	کشاورزی، دامداری، جنگلداری و ماهیگیری
۳۸/۴	۴/۷	۱۱/۳	۹/۰	۳۰۲/۵	۲۷۱/۷	مواد معدنی، محصولات صنعتی و تامین برق، گاز و آب
۳۶/۵	۴/۴	۱۲/۶	۱۳/۶	۴۴۱/۳	۳۹۲/۰	خدمات
۱۰۰/۰	۱۲/۲	۱۲/۲	۹/۵	۳۵۴/۰	۳۱۵/۶	شاخص کل
گروه‌های اصلی						
۲۴/۹	۳/۰	۱۳/۳	۴/۲	۳۵۲/۶	۳۱۱/۲	کشاورزی، دامداری و جنگلداری
۰/۲	۰/۰	۴/۹	۱۵/۳	۴۰۴/۰	۳۸۵/۳	ماهیگیری
۱/۷	۰/۲	۳۴/۹	۱۶/۵	۲۶۸/۱	۱۹۸/۸	مواد معدنی
۳۶/۷	۴/۵	۱۱/۵	۹/۳	۳۰۲/۶	۲۷۱/۴	محصولات صنعتی
۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۸	۳۱۷/۷	۳۱۷/۷	تامین برق، گاز و آب
۰/۴	۰/۱	۱۶/۲	۱۵/۶	۳۷۶/۵	۳۲۳/۹	تعمیر وسایل نقلیه موتوری
۰/۹	۰/۱	۱۲/۶	۱۲/۵	۴۲۵/۶	۳۷۷/۹	هتل و رستوران
۹/۳	۱/۱	۹/۹	۱۲/۳	۳۷۶/۱	۳۴۲/۳	حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات
-۰/۱	۰/۰	-۰/۴	۵/۹	۸۴۵/۶	۸۴۸/۹	واسطه‌گری‌های مالی
۱۷/۷	۲/۲	۱۶/۰	۱۴/۷	۴۴۱/۴	۳۸۰/۶	مستغلات، اجاره و فعالیت‌های کار و کسب
۱/۷	۰/۲	۲۲/۵	۲۰/۶	۶۰۵/۴	۴۹۴/۳	آموزش
۴/۴	۰/۵	۱۸/۱	۲۰/۳	۴۹۸/۳	۴۲۲/۰	بهداشت و مددکاری اجتماعی
۲/۲	۰/۳	۱۱/۹	۱۳/۳	۴۵۳/۵	۴۰۵/۱	سایر فعالیت‌های خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی

۱۹-۲-۴- شاخص بهای کالاهای صادراتی

در سال ۱۳۸۵، شاخص بهای «کالاهای صادراتی» به میزان ۱۷/۴ درصد نسبت به سال قبل افزایش یافت. نرخ رشد این شاخص در سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ به ترتیب ۲۸/۴ و ۱۶/۲ درصد بود. در بین گروه‌های تشکیل‌دهنده شاخص بهای «کالاهای صادراتی»، شاخص بهای گروه «محصولات معدنی» به دلیل افزایش شاخص بهای اکثر اقلام این گروه در سال ۱۳۸۵، به ویژه «کنسانتره روی» به میزان ۱۳۷/۷ درصد، بالاترین سهم در رشد شاخص کل نسبت به سال قبل به میزان ۳۴/۷ درصد را داشت. در این بین، شاخص بهای «ماشین‌آلات مکانیکی و ادوات برقی» به دلیل افزایش ۹۴/۱ درصدی قیمت سیم و کابل از بالاترین نرخ رشد به میزان ۶۷/۸ درصد

برخوردار بود. شاخص بهای گروه «فلزات معمولی و مصنوعات آنها» با ۳۰/۳ درصد افزایش نسبت به سال قبل در رتبه بعدی افزایش شاخص قرار گرفت. در سال مورد بررسی، شاخص گروه «پوست، چرم و محصولات چرمی»، ۳/۴ درصد نسبت به سال ۱۳۸۴ کاهش داشت و شاخص گروه «خمیر چوب، کاغذ و مقوا» بدون تغییر ماند.

در سال ۱۳۸۵، در بین گروه‌های اصلی تشکیل‌دهنده شاخص کل بهای «کالاهای صادراتی»، دو گروه «محصولات معدنی» و «فلزات معمولی و مصنوعات آنها» بیشترین تاثیر را در افزایش شاخص کل به ترتیب به میزان ۳۴/۷ و ۲۱/۵ درصد داشتند. در گروه «فلزات معمولی و مصنوعات آنها»، افزایش شاخص بهای «مس» به میزان ۶۷/۵ درصد و «آهن کلاف گرم» ۱۴/۷ درصد، نسبت به سال ۱۳۸۴ قابل ملاحظه بود. همچنین در گروه «مواد نسجی و مصنوعات از این مواد»، افزایش شاخص بهای «فرش پشمی دست‌باف» به میزان ۲۳/۳ درصد قابل ملاحظه بود. در سال مورد بررسی، افزایش شاخص سه گروه «محصولات معدنی»، «فلزات معمولی و مصنوعات آنها» و «مواد نسجی و مصنوعات از این مواد» در مجموع با ضریب اهمیت نسبی ۴۷/۲ درصد در تشکیل شاخص کل، حدود ۷۲/۴ درصد از افزایش این شاخص را به خود اختصاص دادند.

بررسی تغییرات ماهانه شاخص بهای «کالاهای صادراتی» در سال ۱۳۸۵ نشان می‌دهد این شاخص در ماه‌های فروردین، مهر، دی، بهمن و اسفند کاهش و در سایر ماه‌های سال افزایش یافت. بیشترین رشد شاخص نسبت به ماه قبل مربوط به خرداد به میزان ۴/۳ درصد و بیشترین کاهش مربوط به فروردین به میزان ۴/۳ درصد بود.

(۱۳۷۶=۱۰۰)

متوسط سالانه گروه‌های شاخص بهای کالاهای صادراتی در ایران

اثر مستقیم در تغییر شاخص کل سال ۱۳۸۵	درصد تغییر	سال		
		۱۳۸۵	۱۳۸۴	
واحد درصد	درصد	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۰/۷	۰/۱	۴/۸	-۵/۲	محصولات حیوانی
۰/۹	-۰/۲	۱/۹	۶/۱	محصولات نباتی
۰/۱	۰/۰	۷/۴	۳/۹	چربی‌ها و روغن‌های حیوانی و نباتی
۷/۴	۱/۳	۱۵/۵	۲۷/۵	محصولات صنایع غذایی، نوشابه‌ها و توتون
۳۴/۷	۶/۰	۲۵/۱	۳۷/۶	محصولات معدنی
۱۵/۳	۲/۷	۱۵/۸	۷/۰	محصولات صنایع شیمیایی و صنایع وابسته
۱/۰	-۰/۲	۵/۸	۲/۳	مواد پلاستیک و کائوچو و مصنوعات آنها
-۰/۶	-۰/۱	-۳/۴	-۹/۴	پوست و چرم و محصولات چرمی
۰/۱	۰/۰	۱۲/۲	۱۰/۹	چوب و اشیای چوبی
۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱۰/۱	خمیر چوب، کاغذ و مقوا
۱۶/۲	۲/۸	۱۷/۰	۲۲/۶	مواد نسجی و مصنوعات از این مواد
۰/۲	۰/۰	۲/۵	۴/۵	انواع کفش
۰/۴	۰/۱	۶/۶	۷/۶	مصنوعات ساخته شده از انواع سنگ
۲۱/۵	۳/۷	۳۰/۳	۹/۲	فلزات معمولی و مصنوعات آنها
۲/۱	-۰/۴	۶۷/۸	۱۴/۱	ماشین‌آلات مکانیکی و ادوات برقی
۰/۰	۰/۰	۱/۴	-۲/۹	وسایل نقلیه زمینی و تجهیزات ترابری
۰/۰	۰/۰	۰/۶	۵/۸	دستگاه‌های اپتیک، دقت‌سنجی و پزشکی
۱۰۰/۰	۱۷/۴	۱۷/۴	۱۶/۲	شاخص کل

۱۹-۳- روند قیمت و بازده دارایی‌ها

مقایسه نرخ بازدهی انواع دارایی‌ها در سال ۱۳۸۵ با نرخ تورم در سال مذکور حاکی از بازدهی واقعی منفی دارایی‌هایی مانند یورو، اتومبیل سواری (پراید)، دلار و زمین است. در سال ۱۳۸۵، در بین دارایی‌های با نرخ بازدهی واقعی مثبت، شاخص قیمت سکه بهار آزادی و سود سپرده‌های سرمایه‌گذاری یک‌ساله در بانک‌های غیر دولتی به ترتیب با نرخ‌ی به میزان ۳۶/۷ و ۱۷ درصد بالاترین بازدهی را برای سرمایه‌گذاران داشتند.

بررسی بازدهی سرمایه‌گذاری روی انواع دارایی‌ها نشان می‌دهد در سال ۱۳۸۵، به طور کلی بازدهی دارایی‌ها نسبت به سال قبل افزایش داشته است. در این سال افزایش بازدهی سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار کاملاً محسوس بود. رشد شاخص قیمت و بازده نقدی سهام در این سال ۱۴/۷ درصد در مقابل ۱۲/۷ درصد منفی در سال ۱۳۸۴ بود.

روند رشد قیمت و بازدهی بعضی از انواع دارایی‌ها (۱)

(درصد)

نسبت شارپ (۲)	انحراف معیار	میانگین نرخ بازدهی	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	
-۷/۲	۱/۹	۲/۹	۲/۰	۳/۴	۵/۱	۳/۸	۰/۱	دلار (در بازار غیر رسمی)
-۴/۸	۳/۲	۱/۲	۲/۲	۰/۸	-۳/۱	۰/۶	۵/۷	شاخص قیمت اتومبیل سواری (پراید)
-۰/۶	۸/۶	۱۱/۲	۷/۴	-۰/۳	۱۳/۱	۲۳/۱	۱۳/۱	یورو
-۰/۳	۰/۹	۱۶/۲	۱۵/۵	۱۵/۵-۱۷	۱۷/۰	۱۷/۰	۱۵/۰	اوراق مشارکت دولت
۰/۸	۸/۴	۲۲/۷	۳۶/۷	۱۷/۶	۲۱/۳	۲۳/۲	۱۵/۰	سکه بهار آزادی
۰/۰	۰/۸	۱۶/۴	۱۵/۵	۱۵/۵	۱۷/۰	۱۷/۰	۱۷/۰	اوراق مشارکت بانک مرکزی
۰/۴	۵۹/۱	۴۱/۱	۱۴/۷	-۱۲/۷	۱۳/۶	۱۳۸/۶	۵۱/۲	شاخص قیمت و بازده نقدی سهام
۰/۴	۲/۷	۱۷/۳	۱۴/۶	۱۴/۴	۱۸/۳	۱۹/۴	۲۰/۰	شاخص کرایه خانه‌های مسکونی اجاری
۰/۶	۱۲/۲	۲۳/۸	۱۲/۸	۱۱/۵	۲۲/۰	۳۶/۲	۳۶/۵	شاخص قیمت زمین (۳)
								سپرده‌های سرمایه‌گذاری یک‌ساله
-۱۴/۸	۰/۲	۱۳/۱	۱۳-۱۴	۱۳/۰	۱۳/۰	۱۳/۰	۱۳/۰	بانک‌های دولتی
۱/۸	۰/۵	۱۷/۴	۱۷	۱۷-۱۹	۱۸/۰	۱۷/۰	۱۷/۰	بانک‌های غیر دولتی (بالاترین نرخ)
θ	۱/۶	۱۴/۵	۱۳/۶	۱۲/۱	۱۵/۲	۱۵/۶	۱۵/۸	شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی (متوسط سالانه)

۱- برای محاسبه نرخ بازدهی واقعی اوراق مشارکت و سپرده‌های سرمایه‌گذاری یک‌ساله بانک‌های دولتی و خصوصی باید از نرخ تورم نقطه‌ای استفاده نمود.
 ۲- نسبت شارپ برای یک دارایی مخاطره‌آمیز عبارت از نسبت تفاضل بازدهی دارایی مورد نظر و دارایی بدون ریسک به انحراف معیار دارایی مورد نظر می‌باشد. دارایی بدون ریسک در این محاسبات، اوراق مشارکت بانک مرکزی در نظر گرفته شده است.
 ۳- سال پایه شاخص قیمت زمین سال ۱۳۸۳ می‌باشد.

۱۹-۴- سرعت گردش پول

طی سال‌های ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۵، سرعت گردش پول در ایران در دامنه ۴/۹ تا ۵/۵ و سرعت گردش نقدینگی در دامنه ۱/۶ تا ۲/۲ در نوسان بود. بنا به تعریف، سرعت گردش پول و نقدینگی با تورم رابطه مستقیم دارد. همچنین تغییر ترکیب حجم پول و نقدینگی به دلیل بهبود خدمات شبکه بانکی و گسترش استفاده از ابزارهای پرداخت غیر نقدی و الکترونیک، موجب تغییر سرعت گردش پول و نقدینگی می‌شود. طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۵، شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی به ترتیب با نرخ رشدی به میزان ۱۶/۷، ۱۰/۲ و ۱۶/۶ درصد در اسفند نسبت به اسفند سال قبل رشد نمود. در سال ۱۳۸۵، به دلیل رشد بالای نقدینگی به میزان ۳۹/۴ درصد، شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی نسبت به سال ۱۳۸۴ از رشد بالاتری برخوردار بود. با این حال، سرعت گردش اسکناس و مسکوک، سرعت گردش پول و سرعت گردش نقدینگی در این سال کاهش یافت. این امر بیان دیگری از گسست بین نرخ رشد نقدینگی و تورم (افزایش شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی) در چند سال اخیر در اقتصاد ایران است.

شاخص‌های مختلف سرعت گردش پول					(درصد)
□ ۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	
۳۳/۲	۳۳/۳	۳۰/۹	۲۸/۳	۲۶/۴	سرعت گردش اسکناس و مسکوک
۴/۹	۵/۳	۵/۵	۵/۰	۵/۰	سرعت گردش پول
۱/۶	۱/۸	۲/۰	۲/۱	۲/۲	سرعت گردش نقدینگی
تغییرات شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی					
۱۶/۶	۱۰/۲	۱۶/۷	۱۳/۹	۱۷/۵	(اسفند نسبت به اسفند سال قبل)

کادر شماره ۱۳- گسست نرخ تورم و رشد نقدینگی طی سال‌های اخیر

از اواخر سال ۱۳۷۸، نرخ تورم در کشور با روند کاهشی مواجه بود و در خرداد ۱۳۸۵ به پایین‌ترین سطح خود در دهه گذشته رسید، به طوری که از ۱۲/۶ درصد در سال ۱۳۷۹ به ۱۱/۴ درصد در سال ۱۳۸۰ رسید و مجدداً از سال ۱۳۸۱ روند صعودی ملایمی را آغاز نمود. سپس در سال ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ این روند باز هم نزولی شد و نهایتاً به ۱۰/۳ درصد در خرداد ۱۳۸۵ محدود گردید. از تیر ماه ۱۳۸۵ به بعد، نرخ تورم روند صعودی خود را آغاز نمود و در پایان سال ۱۳۸۵ به ۱۳/۶ درصد رسید. از سوی دیگر طی همین دوره، نرخ رشد نقدینگی بین ۲۶/۱ درصد (در سال ۱۳۸۲) و ۳۹/۴ درصد (در سال ۱۳۸۵) در نوسان بود. همین امر این شبهه را برای برخی تحلیلگران به وجود آورد که ارتباط بلندمدت تورم و نقدینگی که ارتباطی تنگاتنگ بوده و معمولاً از آن به خنثایی پول تعبیر می‌گردد، در اقتصاد ایران از بین رفته است. بنابراین به نظر می‌رسد به دلیل کاهش نرخ تورم هم‌زمان با افزایش رشد نقدینگی ظاهراً رابطه نقدینگی و تورم دچار گسست شده است. به عبارت دیگر، علی‌رغم آنکه مدل تورم رابطه میان نرخ تورم و رشد نقدینگی را همانند گذشته نشان می‌دهد، اما متغیرها و عوامل اقتصادی دیگری اثر معکوس بر این رابطه گذاشته‌اند، به طوری که یک گسست میان این دو متغیر مشاهده می‌شود.

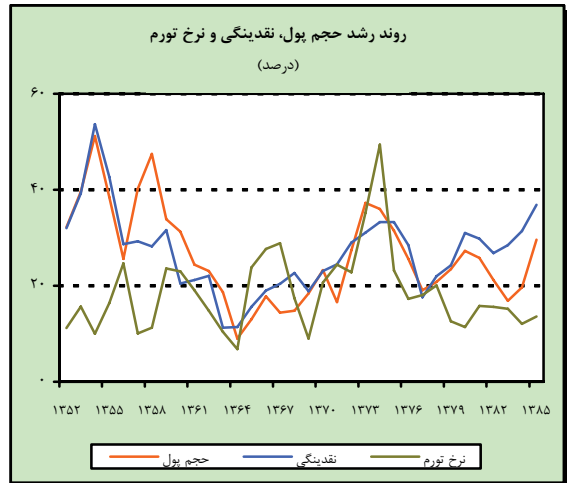
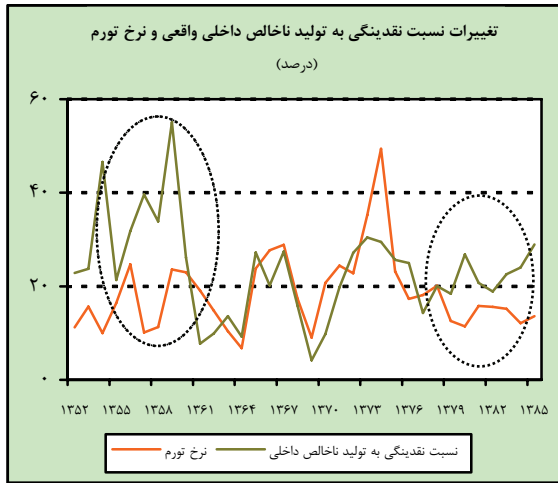
تعیین هم‌زمانی کاهش تورم قیمت‌ها و افزایش رشد نقدینگی از اهمیت بالایی از منظر اجرای سیاست‌های پولی برخوردار می‌باشد. برای تبیین گسست تورم و رشد نقدینگی، توجه به گسست رشد نسبت نقدینگی به تولید واقعی و تورم آموزنده است.

با نگاهی به وضعیت تورم و رشد نسبت نقدینگی به تولید ناخالص داخلی واقعی در ایران، شاهد گسست بین این دو متغیر در سال‌های اخیر هستیم. با نگاهی به گذشته نیز می‌توان دریافت که طی سال‌های ۵۷-۱۳۵۲ نیز علی‌رغم رشد بالای نقدینگی (۳۶/۹ درصد)، رشد سطح قیمت‌ها به طور متوسط طی دوره مزبور ۱۴/۷ درصد بوده است. لذا چنین گسستی طی سال‌های ۵۹-۱۳۵۳ که اقتصاد ایران با رونق نفتی نیز همراه بوده، رخ داده و تنها مختص سال‌های اخیر نبوده است.

روند تغییرات حجم پول، نقدینگی، شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی و تولید ناخالص داخلی واقعی

دوره											
۱۳۵۲-۸۵	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۷۹-۸۳	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹	۱۳۶۸-۷۸	۱۳۵۲-۶۷	نرخ رشد
۲۶/۳	۲۹/۶	۱۹/۷	۲۲/۹	۱۶/۹	۲۱/۲	۲۵/۸	۲۷/۳	۲۳/۵	۲۴/۶	۲۸/۸	پول
۲۷/۰	۳۶/۹	۳۱/۴	۲۸/۱	۲۸/۵	۲۶/۸	۲۹/۸	۳۱/۰	۲۴/۳	۲۵/۸	۲۶/۷	نقدینگی
											شاخص بهای کالاها و
۱۸/۶	۱۳/۶	۱۲/۱	۱۴/۱	۱۵/۲	۱۵/۶	۱۵/۸	۱۱/۴	۱۲/۶	۲۳/۴	۱۷/۳	خدمات مصرفی
۳/۳	۶/۲	۵/۹	۵/۴	۴/۸	۶/۷	۷/۵	۳/۳	۵/۰	۴/۹	۱/۱	تولید ناخالص داخلی

ادامه کادر شماره ۱۳

در مورد علل گسست نرخ تورم و رشد نقدینگی طی سال‌های اخیر می‌توان اظهار داشت که عدم استفاده از یک شاخص مناسب قیمت- که نشان‌دهنده تغییرات قیمت تمامی کالاها و خدمات مصرفی در سطح اقتصاد باشد- ثبات نسبی نرخ ارز، رشد واردات مصرفی به همراه کاهش نرخ تعرفه‌های وارداتی، استمرار بهبود قیمت نفت در بازارهای جهانی، رونق بورس اوراق بهادار و تعیین اداری قیمت‌ها از جمله عواملی هستند که می‌توانند گسست نرخ تورم و نقدینگی را توجیه نمایند. مجموع عوامل مذکور باعث شده است تا رابطه منطقی نقدینگی و نرخ تورم ظاهراً روند واگرایی را از خود به جای گذارد. لیکن توجه به این نکته ضرورت دارد که در بلندمدت رابطه تنگاتنگ رشد نقدینگی و تورم برقرار بوده و لذا مقامات پولی می‌باید همواره در مدیریت و کنترل نقدینگی متناسب با نیاز جامعه و جلوگیری از انبساط بی‌رویه آن به عنوان مهم‌ترین عامل تهدیدکننده ثبات قیمت‌ها کوشا باشند.